

druge zadeve tudi za tiste, s katerimi so se ustanavljali fidejkomiti in so se sploh Gališki darovali lepi milijoni, a mi tega Poljakom nikdar očitali nismo.

Toliko se nam je zdelo potrebno izpregovoriti v tej afêri, v kateri smo popolno na solidarni z „Edinostjo“. Milosti od nikogar ne potrebujemo. Ako pa mislijo gospodje okolu „Czasa“ da se bomo dali tudi daviti in ubijati, samo da bo gospod Jaworski zamogel biti sovladar grofa Thuna in skrben oče Gališke, potem utegne čakati prav neljubo razočaranje.

Družbi sv. Cirila in Metoda.

Letošnja velika redna skupščina družbe sv. Cirila in Metoda se je vršila dne 3. avgusta na Vrhniki.

Udeležniki so bili sijajno sprejeti in po vrhniški damah fino pogoščeni.

Po sv. maši v cerkvi sv. Trojice se je vršilo v Katoliškem domu družbino zborovanje.

Zborovanje je otvoril družbin prvomestnik monsignor Tomo Zupan z duhovitim ogovorom, povdarjaje zlasti, da je v odboru vladala lepa jedinstvo in strpljivost, ki naj vlada tudi v družbi sami.

Glavni tajnik župnik g. A. Žlogar je na to obširno poročal o delovanju družbe v minolem letu. Domo-ljubi so ustanovili tri nove podružnice in je sedaj vseh skupaj 140 in sicer 29 moških, 31 ženskih in 80 mešanih. Pokroviteljev steje družba 244. Družba vzdržuje ali podpira 18 šolskih zavodov, v katerih se vzgaja v krščanskem, narodnem in avstrijskem duhu okoli 2000 slovenskih otrok. Žalostno je pač, da koncem 19. veka Slovenci nimajo dovolj ljudskih šol, nego da si jih morajo Slovenci sami in z velikimi žrtvami vzdrževati. Družba zamore svojo težavno nalogo izvrševati samo vsled podpore, katero dobiva. Največ žrtvuje pa za družbo slovensko ženstvo.

O denarnem stanju je poročal blagajnik g. A. Koblar. Družba je imela v l. 1898 vsega skupaj 44.172 gld. 30 kr. dohodkov in sicer so znašali doneski podružnic 6437 gld. 23 kr., pokroviteljstva 925 gld. podpora dež. zbora kranjskega 1000 gld., podpora mesta ljubljanskega 500 gld., darila slovenskih hranilnic in posojilnic 925 gld., razni darovi 1475 gld. 3 kr., jubilejski darovi 243 gld. 85 kr., darovi Mohorjanov 26 gld. 10 kr. iz nabiralnikov 115 gld. 93 kr., časniki so nabrali 3010 gld. 77 kr. od katere svote je nabral „Slovenski Narod“ sam 2700 gld., od užigalic je došlo 600 gld., od kave 300 gld., volila znašajo 2165 gld. 15 kr., obresti 92 gld., 81 kr., za knjige pa se je skupilo 555 gld. 43 kr. Troškov je bilo vseh skupaj 41.804 gld. 26 kr. in sicer: za šolo v Trstu 5551 gld. 87 kr. za šolsko poslopje v Trstu 1915 gld. 29 kr., za šolska vrtea v Rojanu in na Greti 1906 gld. 52 kr., za šolstvo na Goriškem 2710 gld., za šolski vrtec v Mariboru 807 gld. 56 kr., za šolo v Velikovcu 1784 gld. 50 kr.

podpore in nagrade 495 gld., knjige, tiskovine in učila 2045 gld. 50 kr., stanarina 120 gld., razni troški 184 gld. 49 kr., pristojbine od Drčarjeve zapuščine 782 gld. 20 kr., vplačilo za Vrečkovovo zapuščino 6949 gld. 20 kr., za zgradbo velikovške šole 15.500 gld., obresti od dolgov 561 gld. 83 kr. Ako se primerjajo troški z dohodki, je bilo minulo leto preostanka 2368 gld. 4 kr. Pripomniti pa treba, da ima družba še 18000 gld. dolga. Vsi šolski zavodi družbini se cenijo na 65.413 gld.

Na to so se vršile volitve. Po društvenih pravilih so izstopili letos iz odbora gg. Ivan Hribar, Anton Koblar, Luka Svetec in predsednik Tomo Zupan.

Prvomestnikom je bil soglasno izvoljen g. Tomo Zupan, ostali odborniki so se po burni debati volili po listkih. Izvoljeni so bili Hribar, Svetec in mesto blagajnika Koblarja ravnatelj Ivan Šubic.

Politični pregled.

Vojna proti § 14. — Ne da se tajiti — gibanje proti porabi § 14. zadobiva čedalje obsežnejšo in čedalje nevarnejšo obliko. Davek na sladkor, ki je jako trd, je k uspehu te akcije sila mnogo pripomogel. Nemški politični voditelji ščuvajo ljudstvo na najdržnejši način in z uspehom. V vseh nemških krajih se vrše skoro dan na dan shodi, na katerih se protestuje proti uveljavljanju nagodbe s § 14. Ščuvanje presega vse meje, tako da mora vlada čestokrat razpuščati shode in prav pogostoma konfiskovati liste. Radi tega je seveda novo vpitje v nemških strankah, dasi sedanja vlada z Nemci še dolgo tako ne postopa, kakor so postopale nemške vlade v polpreteklih časih proti Slovanom. Ponekod je zadobila nemškonacionalna agitacija že resolucijonaren značaj tako v Solnogradu, kjer so bili več dni zapored prav resni izgredi. Zlasti nevaren je bil poskus nemških nacionalcev, napasti deželnovladno poslopje. Redarji so se morali s sabljami lotiti puntarjev, da jih razženo. Neki nemški nacionalcec je celo z revolverjem ustrelil na vojaštvo. Vlada je morala garnizijo pomnožiti in se je odločila, da razglasi izjemo stanja v Solnogradu, ako se izgredi ponove. O tedaj vlada v tem mestecu navidezno mir. Toda le navidezno, kakor tudi drugod vse vre. Očitno je, da se pripravljajo nemški obstrukcionisti in socialni demokratje na revolucijo, da se bližamo jako resnim dogodkom.

Pred državnozbornim zasedanjem. — Kritični položaj v naši državni polovici obeta, da nastanejo veliki viharji, čim se snide državni zbor. Nemci hočejo s silo zabraniti volitev delegacije tako, da bi se niti skupne potrebščine cele monarhije ne mogle vgotoviti. Če Nemci to store, potem pride vlada v najtežavnejši položaj in ne bo jej preostalo nič drugega, kakor da premeni ustavo. Vlada bi se temu rada ognila, vsled česar tudi oficijozni listi že apelirajo na vse stranke, naj bi se porazumele. Tudi „Fremdenblatt“ se je v tem smislu oglasil. Sosebno je rotill Čehe, naj se udajo razposajenim Nemcem. Ta apel na Čehe je pač nepotreben, zakaj Čehi že itak ne morejo nič več odjenjati, ker so se skoro že udali vsem nemškim zatevam in ker so jim radikalnejši elementi radi tega že skoro popolnoma polkopali tla v narodu. Če bi Čehi še kaj odjenjali, bi se jim godilo ravno tako, kakor se je godilo Staročehom, ki so tudi svojo popustljivost plačali s politično smrtjo.

Ogrska in Hrvatska. — Na jesen se začne pogajanja mej Ogrsko in Hrvatsko radi obnovitve finančialne nagodbe.

Kakor se čuje, hoče hrvatski ban na vsak način, da se sedanja nagodba premeni v prid zdaj finančno jako znatno pokrajšane Hrvatske. Nekateri listi celo trde, da odstopi, ako se ogrska vlada ne uda njegovim zahtevam, toda to se temu ne zdi prav verjetno. Ban je Madjar in je doslej na Hrvatskem vedno zastopal samo madjarske interese. Kdo naj verjame, da hoče zdaj celo svoje pozicijo žrtvovati, samo da brani koristi pastorka Hrvatske.

Nemčija. — „Kölnische Volkszeitung“, glasilo nemške katoliške stranke, je priobčila članek, v katerem je ostro grajala znano postopanje necega pruskega generala, ki je javno pokazal, da soglašja z razupitnim Wolfom, kateri zahteva, naj Nemčija intervernira v prid avstrijskim Nemcem. Naša vlada ni zahtevala pojasnil, iz česar se po pravici sklepa, da se ne čudi, da trozveza ni več tako trdna, kakor je bila nekdanj. V zadnjem času je imel sicer naš cesar kratek sestanek z nemškim kancelarjem in tudi grof Goluchowski se snide kmalo s knezom Hohenlohom, ali to so več ali manj le formalnosti in drugzega nič.

Srbija. — Položaj se v zadnjih dneh ni prav nič premenil. Naglo sodišče se še ni začelo pečati z „zarotniki“ ter obsoja, da ima kaj dela, druga ljudi, ki niso drugzega zakrivil, kakor da razkralju Milanu niso všeč. Milan išče še vedno prič in dokazov, da bi vsaj polkovnika Nikoliča in bivšega ministrskega predsednika Pasiča in Tavšanoviča mogel spraviti pod zemljo, ali njegova prizadevanja mu ne gredo prav od rok. Zaman se trudi, dobiti tacihi krivih prič, katere bi kaj izdale. V tem pa se kaže čedalje jasnejše, da hoče Rusija vender povzdigniti svoj močni glas v obrambo tistih srbskih rodoljubov, katere bi Milan rad spravil pod zemljo. Ruski listi govore prav energično za intervencijo v prid radikalcev in zahtevajo, naj se Milan odstrani iz Srbije. Ako bi se to zgodilo, bi se red in mir kmalu povrnila v Srbijo. Kako stabilščje zavzame naša država, tega nihče prav natančno ne ve. Z jedne strani se čuje, da sta se Avstrija in Rusija domenili glede skupnega postopanja v srbskih zadevah in da nečeta dopustiti kar Milan namerava, da se namreč usmrtijo srbski radikalei. Z druge strani pa se to prereka in zlasti ruski listi trde, da Avstrija neče privoliti v odstranjenji Milana iz Srbije, če tudi ne odobrava po njem nameravanega klanja radikalcev.

Belgija. — V soboto je bilo sestavljeno novo ministrstvo, kateremu je na čelu Smet de Nayers. Nova vlada se je v torek predstavila parlamentu in razvila svoj program. Izrekla se je za proporcionalni volilni sistem in za občno dolžnost službovanja pri vojakihi. Zbornica je vladi izrekla zaupanje, toda socialni demokratje niso zadovoljni z vladnim programom in hočejo nadaljevati boj za občno in jednako volilno pravico.

Francija. — Dreyfussova afera se bliža svojemu koncu. Zdaj se vrši po kasacijskem dvoru zaukazana nova obravnava pred vojnim sodiščem v Rennesu. Zanimanje zanjo je veliko, a obravnava utegne zadobiti tudi velik političen pomen. Pričakuje se senzacionalnih razkritij zlasti od strani generala Mercierja, ki je bil za časa Dreyfussove obsodbe vojni minister, in od strani takratnega predsednika republike Kazimirja Perierja. Ta razkritja utegnejo imeti eventualno velike politične posledice.

Amerika. — V republiki San Domingo, katere predsednik je bil pred kratkim umorjen, so nastali nemiri. Nasprotja mej strankami so bila na tem otoku vedno velika. Sedaj pa so toliko večja, ker gre boj za mesto predsedništva. Združene države se jako močno zanimajo za to volitev in se zlasti trudijo, da spravijo na krmilo nekega Janinesa, ki je za to, da bi se republika San Domingo združila z Zjedinjenimi državami. To se najbrž tudi zgodi. Zjedinjene države so že poslale na lice mesta nekaj svojih vojnih ladij.

Obrtnija.

Zadruga z omejenim poroštvom.

(Konec.)

Za ustanovitev zadruga z omejenim poroštvom zadostuje, ako se združijo dve, tri ali štiri osebe ali kolikor se jih hoče. Te morajo napraviti sodno ali notarijalno potrjen statut, zložiti morajo glavnico v najmanjšem znesku 20.000 mark, od katere svote pa je pri ustanovitvi treba vplačati le četrti del, torej 5000 mark v gotovini, imenovati morajo izmed sebe načelnika, ki vodi vse posle dotičnega podjetja, ter izposlovati vpis v trgovinski register. Posebnega nadzorovalnega odseka jim ni treba.

Vsak član take zadruga mora imeti glavinski delež za vsaj 500 mark. Ti deleži so lahko različno visoki, a vsi skupaj morajo znašati toliko, kakor temeljni kapital, tako da je vsak takoimenovani ažijo pri ustanovitvi popolnoma izključen. Vsak zadružnik more pri ustanovitvi prevzeti samo en delež, nič več. Po tem, kolikor znaša temeljna vloga tega deleža, se navadno določa tudi čisti dobiček zanj. Deleži se lahko prodajo in preneso na kogarkoli, eventualno se tudi lahko razdele na več manjših deležev, toda samo s privoljenjem cele družbe. Če hoče kdo svoj delež prodati, — to je jedna najvažnejših določb tega zakona — se mora prodaja sodno ali notarsko potrditi, celo kadar se je sklenil zgol obligatoren pactum cedendo. Vsled tega so zadružni deleži v naprej in to za vse čase popolnoma izključeni od borznega prometa, kar je tako za pravi razvoj ter organizacije kakor tudi za gospodarske namene, katerim naj služi, največje važnosti. Vsled tega, ker je zadružne deleže le po odstranitvi primerno jako velikih ovir moči prenesti, so ti deleži za kupčijo na borzi povsem nerabni a vsled tega so pri teh zadrugah nepotrebne vse tiste mnogoštevilne in časih prav nadležne kavtele, katere je nemško akcijsko pravo vstvarilo v varstvo občinstva, da obvaruje to občinstvo pred nakupovanjem manj vrednih ali celo ničvrednih akcij. Nadalje pa je s tem tudi onemogočena goljufiga spekulacija, da bi se na tej zadružni podlagi ustanavljala sleparska podjetja, ki imajo samo ta jedini namen, prevariti in izkoristiti občinstvo z zvijačno ažijotazo. Na drugi strani je ta formelni predpis seveda tudi velika ovira pri pridobivanju kapitalistov za zadruga z omejenim poroštvom. Trgovci, bankirji in sploh vsi tisti večji kapitalisti, katerim je na tem, da vse svoje kapitalne vloge lahko vsak čas in brez težav realizujejo, se pač ne bodo z večjimi zneski udeleževali pri zadrugah z omejenim poroštvom, ker bi jim bilo le po dolgi in mučnih procedurah in še to le izjemoma mogoče priti do svojega v zadrugi investiranega kapitala.

Ta okolnost že kaže za katere gospodarske smotre je zadruga z omejenim poroštvom najpripravnejša. Ako